

Opis systemu kontroli wewnętrznej

na podstawie wymagań Rekomendacji H

Funkcjonujący w Banku system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej są zorganizowane na trzech, niezależnych i wzajemnie uzupełniających się liniach obrony (poziomach zarządzania):

1. Na pierwszą linię obrony (**pierwszy poziom zarządzania**) składa się operacyjne zarządzanie ryzykiem powstałym w związku z działalnością prowadzoną przez Bank.
2. Druga linia obrony (**drugi poziom zarządzania**) - niezależna ocena ryzyka sprawowana przez komórki organizacyjne podporządkowane Prezesowi Zarządu, pełniącemu funkcję członka zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym. Na drugą linię obrony składa się zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od operacyjnego zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie, tj. m.in. Stanowisko Zarządzania Ryzykami i Analiz, Stanowisko ds. zgodności i kontroli wewnętrznej, Stanowisko Analityka kredytowego.
3. Trzecia linia obrony (**trzeci poziom zarządzania**) – audyt wewnętrzny, sprawowany przez Spółdzielnię Systemu ochrony Zrzeszenia BPS.

Za zorganizowanie oraz prawidłowe funkcjonowanie skutecznego systemu kontroli wewnętrznej odpowiada Zarząd Banku.

Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność, na podstawie opinii Komitetu Audytu.

Bezpośredni nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej sprawuje Prezes Zarządu.

Kontrola wewnętrzna w Banku wykonywana jest w sposób **niezależny, obiektywny i odpowiedzialny**.

Poprzez **niezależność kontroli** wewnętrznej rozumieć należy warunki działania kontroli wewnętrznej dające gwarancję, że kontrolujący bez żadnych zewnętrznych nacisków przeprowadza kontrole według ustalonych metod, dokonuje oceny stosowania mechanizmów kontrolnych oraz sporządza dokumentację pokontrolną. Niezależność umożliwia bezstronny i niedwuznaczny osąd działalności poddanej kontroli.

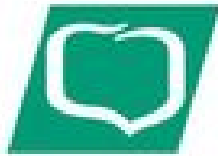
Obiektywność kontroli rozumiana jest jako niezależna od czynników pozamerytorycznych ocena dokonywana przez kontrolujących, co oznacza, że kontrolujący nie mogą być stronniczy i nie mogą uzależniać swojej opinii w kwestii kontrolowanego tematu od opinii innych.

Odpowiedzialność kontroli wewnętrznej oznacza dokonywanie prawidłowej oceny, adekwatności, skuteczności oraz efektywności i jakości wewnętrznych systemów Banku, co oznacza prezentowanie w dokumentacji pokontrolnej sprawdzonych błędów, które wymagają podjęcia działań naprawczych, unikanie niedomówień i nieścisłości.

Rada Nadzorcza Banku zapewnia, aby kontrola wewnętrzna i audyt były sprawowane z zachowaniem zasad zapewniających unikanie konfliktów interesów, w tym z zachowaniem zasady, że osoby przeprowadzające kontrolę wewnętrzną i audyt nie powinny być powiązane personalnie z osobami kontrolowanymi.

Rodzaje kontroli wewnętrznej:

1. **Kontrola bieżąca** – każdy pracownik ma obowiązek stosowania mechanizmów kontroli, zawartych w wewnętrznych regulacjach Banku. W zakres kontroli bieżącej wchodzi również weryfikacja bieżąca pozioma i pionowa, której wymogi są określone w procedurach Banku.
2. **Kontrole planowane:**
 - 1) **audyt wewnętrzny** – sprawowany przez odpowiednie komórki Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w zakresie oceny systemu kontroli wewnętrznej, zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz adekwatnością kapitałową.

- 2) **kontrole kierownicze** – testowanie poziome stosowania mechanizmów kontrolnych sprawowane przez przełożonych w stosunku do nadzorowanych pracowników,
- 3) **kontrole problemowe** – testowanie stosowania mechanizmów kontrolnych obejmujące badanie wybranych zagadnień lub przebiegu określonych czynności w jednej lub kilku komórkach organizacyjnych Banku, przez wyznaczone komórki organizacyjne Banku. Testowanie poziome występuje w przypadku kontrolowania komórek organizacyjnych przez inne komórki w ramach tej samej linii obrony. Testowanie pionowe występuje w przypadku gdy komórki pierwszej linii obrony są kontrolowane przez komórki organizacyjne drugiej linii obrony. Bank może w kontroli wewnętrznej wykorzystywać raporty kontroli zewnętrznych takich jak np. badanie sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta, lustracja, wyniki kontroli instytucjonalnej czy audyt informatyczny.
3. **Kontrole doraźne** – postępowania wyjaśniające podejmowane na polecenie Prezesa Zarządu lub na wniosek Rady Nadzorczej Banku.
4. **Kontrole zewnętrzne** - w obszarach objętych wysokim ryzykiem takich jak np. działalność kredytowa, zarządzanie ryzykiem czy bezpieczeństwo środowiska teleinformatycznego i informacji Zarząd może podjąć decyzję o zleceniu kontroli instytucjonalnej Bankowi Zrzeszającemu lub kontroli zewnętrznej podmiotowi zewnętrznemu, który zapewni:
 - 1) odpowiednie kwalifikacje osób przeprowadzających kontrolę, potwierdzone odpowiednimi certyfikatami,
 - 2) wykorzystanie uznanych standardów międzynarodowych i dobrych praktyk,
 - 3) pełną niezależność przeprowadzanych kontroli.
5. **W zakresie działania Komórki ds. zgodności** - prowadzenie postępowania wyjaśniającego w zakresie zgodności, którego schemat opisuje obowiązujący w Banku Regulamin działania komórki ds. zgodności.

Rodzaje mechanizmów kontroli stosowanych przez Bank:

1. procedury – rozumiane jako zdefiniowany sposób określonego postępowania przez pracowników poszczególnych jednostek, komórek i stanowisk organizacyjnych,
2. podział obowiązków – rozumiany jako podział zadań i uprawnień przypisanych

pracownikom na poszczególnych stanowiskach organizacyjnych w ramach danego procesu mający na celu zapobieganie sytuacjom, w których pracownik kontroluje samego siebie lub istnieje potencjalny konflikt interesów między pracownikami mającymi powiązania personalne

3. autoryzacja, w tym zwłaszcza autoryzacja operacji finansowych i gospodarczych – rozumiana jako system zatwierdzania decyzji i czynności wykonywanych przez pracowników na poszczególnych stanowiskach organizacyjnych w ramach danego procesu (np. poprzez wprowadzenie obowiązku autoryzacji w systemie informatycznym w procesie zawierania transakcji przekraczających określony poziom),
4. kontrola dostępu – rozumiana jako zestaw uprawnień dostępu do określonego obszaru, systemu, procesu,
5. kontrola fizyczna – rozumiana jako zestaw uprawnień dostępu do określonego, fizycznie wydzielonego obszaru w banku
6. proces ewidencji operacji finansowych i gospodarczych w systemach: księgowym, sprawozdawczym i operacyjnym – rozumiany jako rejestrowanie i przechowywanie określonych rodzajowo danych wprowadzonych i generowanych w danym systemie,
7. inwentaryzacja – rozumiana jako porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym odnośnie składników majątkowych i źródeł ich pochodzenia,
8. dokumentowanie odstępstw – rozumiane jako wykaz zarejestrowanych wyjątków w ramach wykonywania określonych czynności wynikających z ustalonych przez bank zasad postępowania,
9. wskaźniki wydajności,
10. organizacja szkoleń dla pracowników banku,
11. zabezpieczenia prawne – możliwość złożenia pozwu w wyniku naruszenia umowy przez dostawcę lub kontrahenta lub nałożenia kar umownych;

12. ubezpieczenia – obowiązkowe lub niezbędne dla bezpiecznego i niezakłóconego prowadzenia działalności banku.

Funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej jest dostosowany do ogólnego profilu ryzyka, tj. obejmuje w szczególności obszary obarczone wysokim ryzykiem.

Do przeprowadzania testowania pionowego mechanizmów kontroli wewnętrznej w Banku uprawnieni są:

1. Członkowie Zarządu
2. Komórka ds. zgodności,
3. Upoważnieni pracownicy:
 - a) Kierownik Oddziału,
 - b) Stanowisko analityka/weryfikatora kredytowego,
 - c) Każdy pracownik upoważniony przez Prezesa
4. Inspektor Ochrony Danych.

Testowaniem w ramach kontroli wewnętrznej obejmuje się kluczowe mechanizmy kontroli w oparciu o:

1. dowody i dokumenty jednostkowe,
2. ewidencje i rejestry,
3. wydruki komputerowe, inwentarze i sprawozdawczość,
4. umowy o otwarcie rachunków bankowych wraz z niezbędną dokumentacją,
5. wnioski kredytowe z kompletem dokumentacji,
6. umowy kredytowe i umowy zabezpieczeń,
7. deklaracje członkowskie,
8. dane komputerowe, dotyczące np. terminarzy, stóp procentowych, danych osobowych,
9. umowy, porozumienia i inne dokumenty powodujące powstawanie należności i zobowiązań w celu zapobiegania niepożądanym działaniom,
10. informacje zawarte w systemach informatycznych.

Testowanie obejmuje w szczególności działania zmierzające do porównywania stanów faktycznych ze stanami postulowanymi lub pożądanymi, wyznaczonymi przez obowiązujące regulacje wewnętrzne Banku (strategie, plany, polityki, procedury).

Zakres mechanizmów kontrolnych objętych testowaniem jest określony w wewnętrznych instrukcjach oraz ujęty w matrycy funkcji kontroli.

Szczegółowy zakres przeprowadzanych testów zawierają zatwierdzone przez Zarząd wzory dokumentów testowych (wzory kart do testowania stosowania mechanizmów kontroli wewnętrznej).

Kontrola wewnętrzna ocenia mechanizmy kontroli wewnętrznej z punktu widzenia:

- 1) sprawności organizacji,
- 2) ryzyka,
- 3) celowości działań,
- 4) efektywności,
- 5) rzetelności,
- 6) legalności.

Testowanie stosowania kluczowych mechanizmów kontroli odbywa się w zakresie i z częstotliwością wynikającą z matrycy funkcji kontroli.

Testowanie jest prowadzone w zamkniętych cyklach procesu kontrolnego, na który składają się następujące fazy:

- 1) planowanie testowania,
- 2) przygotowanie testowania,
- 3) przeprowadzenie testów,
- 4) postępowanie po zakończeniu testów.

Podstawowym celem funkcji kontroli wewnętrznej jest zapewnienie zgodności wykonywanych czynności z przepisami prawa, strategią, planem, regulaminami, procedurami, limitami itp. oraz bieżące reagowanie na uchybienia.

Funkcja kontroli wewnętrznej swym zakresem obejmuje w szczególności:

1. Sprawdzanie przestrzegania przepisów prawa oraz wewnętrznych regulacji i procedur, a także wyznaczonych limitów.
2. Sprawdzanie dokładności i prawidłowości danych księgowych.
3. Sprawdzanie bezpieczeństwa operacji i fizycznych zabezpieczeń dostępu.
4. Sprawdzanie przestrzegania uprawnień i autoryzacji.
5. Sprawdzanie zgodności działań na poszczególnych stanowiskach z zakresem czynności i odpowiedzialności.
6. Badanie, czy występuje rozdzielenie sprzecznych ze sobą funkcji i obowiązków, ze szczególnym uwzględnieniem niezależności funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od działalności operacyjnej, która to ryzyko generuje.

W przypadku ujawnienia nieprawidłowości w wyniku przeprowadzenia kontroli, osoba kontrolująca zobowiązana jest w ramach kompetencji, podjąć niezbędne środki zmierzające do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości lub – gdy nie leży to w jej kompetencjach – zawiadomić niezwłocznie o faktach bezpośredniego przełożonego, który podejmie takie środki.

Testowanie stosowania mechanizmów kontroli wewnętrznej wykonywane jest w sposób planowy, tj. na podstawie zatwierdzonego przez Zarząd planu testowania.

Plan testowania stosowania mechanizmów kontrolnych jest sporządzany w oparciu o matrycę funkcji kontroli wewnętrznej.

Wyniki kontroli zewnętrznych, wewnętrznych, audytu wewnętrznego są przedmiotem analizy i oceny Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.